

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે
આર/ઈલેક્શન પીટીશન નં. ૧૬/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના રિપોર્ટરોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપી શકાય?	હા
૨	રિપોર્ટરને સોંપી શકાય કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની અંતિમ નકલ જોવા માગે છે?	હા
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર સવાલનો સમાવેશ થાય છે?	હા

જુગલસિંહ માથુરજી લોખંડવાલા

વિરુદ્ધ

ચંદ્રિકાબેન કાનજીભાઈ ચુડાસમા

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં.૧ તરફે શ્રી સી.બી.ઉપાધ્યાય (૩૫૦૮)

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે શ્રી બી.એમ.માંગુડિયા (૪૩૭)
સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે સુશ્રી બેલા એ. પ્રજાપતિ (૧૯૪૬)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી બેલા એમ. ત્રિવેદી

તારીખ: ૦૪/૦૨/૨૦૨૦

CAV જજમેન્ટ

૧. અરજદાર – મૂળ સામાવાળા શ્રી જુગલસિંહ મથુજી લોખંડવાળા દ્વારા
સામાવાળા – મૂળ ઇલેક્શન પીટીશનર ડો. ચંદ્રિકાબેન ચૂડાસમા વિરુદ્ધ ધી કોડ
ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (જેને હવે પછી "ધી સીપીસી" તરીકે ઉલ્લેખિત
છે) ના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ સાથે વંચાણે લેતા ધ હાઈકોર્ટ રૂલ્સ,
૧૯૯૩ (જેને હવે પછી "ધ હાઈકોર્ટ રૂલ્સ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના રુલ ૨૭૨
સાથે વંચાણે લેતા ધ રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ ધ પીપલ એક્ટ, ૧૯૫૧ (જેને હવે પછી
"સદર અધિનિયમ" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમો ૮૬ અને ૮૭ માં સમાવિષ્ટ
જોગવાઈઓ હેઠળ નીચે મુજબની અરજો માગતી અરજી દાખલ કરવામાં આવેલ
છે:

"૧૬.(બી) નામદાર કોર્ટ મહેરબાની કરીને ધ રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ
પીપલ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૮૬ અને ૮૭ અને અન્ય
આનુષંગિક જોગવાઈઓ સાથે વંચાણે લેતા ધી સિવિલ પ્રોસિજર
કોડ, ૧૯૦૮ ના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ ની જોગવાઈઓ હેઠળ
સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં
આવેલ ઇલેક્શન પીટીશન કાયદાથી બાધિત હોવાના કારણે અને
કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરવામાં નિષ્ફળ ગયેલ હોવાના કારણે
તેને સંક્ષિપ્તમાં રદ કરવા મહેરબાની કરશે."

૨. સામાવાળા – ઇલેક્શન પીટીશનર દ્વારા અરજદાર – મૂળ સામાવાળા વિરુદ્ધ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦ હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૦૭/૨૦૧૯ દાખલ કરવામાં આવેલ છે, જેમાં તેના ફકરા ૪૨ માં સમાવિષ્ટ નીચે મુજબની અરજો માગવામાં આવેલ છે:

"૪૨.એ. જુલાઈ ૦૫, ૨૦૧૯ (પાંચ, બે હજાર ઓગણીસ) ના રોજ યોજાયેલ ગુજરાત રાજ્ય વિધાનસભાના સભ્યોના મતવિસ્તારમાંથી કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સ (રાજ્યસભા) માટે સામાવાળાની ચૂંટણીને ભારતના બંધારણ, રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ પીપલ એક્ટ, ૧૯૫૧ (એક હજાર નવસો એકાવન) અને કન્ડક્ટ ઓફ ઇલેક્શન રૂલ્સ, ૧૯૬૧ (એક હજાર નવસો એકાસઠ) ની જોગવાઈઓનો ભંગ કરતી હોવાથી રદબાતલ ઠરાવવી.

બી. શ્રી અમિતભાઈ અનિલચંદ્ર શાહ અને શ્રીમતી સ્મૃતિ ઝુબિન ઇરાનીની હાઉસ ઓફ પીપલ માટેની ચૂંટણીના કારણે ખાલી પડેલી બેઠકોને અલગ-અલગ કેટેગરીની ગણવાના ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાના કૃત્યોને, જેના માટે શ્રી અમિત અનિલચંદ્ર શાહ દ્વારા અગાઉ ધરાવવામાં આવેલ બેઠક માટે નોટિફિકેશન ક્રમાંક ECI નં.૧૦૦(સો)/CS-GH/૧(એક)/૨૦૧૯(૧)(બે હજાર ઓગણીસ (એક)) તારીખ જૂન ૧૮, ૨૦૧૯ (અઢાર, બે હજાર ઓગણીસ) હેઠળ અને શ્રીમતી સ્મૃતિ ઝુબિન ઇરાની દ્વારા અગાઉ ધરાવવામાં આવેલ બેઠક માટે નોટિફિકેશન ક્રમાંક ECI નં.૧૦૦(સો)/CS-GH/૨(બે)/૨૦૧૯(૧) (અઢાર, બે હજાર ઓગણીસ) હેઠળ અલગથી પેટા-ચૂંટણી યોજવી જરૂરી હતી, તેને ગેરકાયદેસર ઠરાવીને રદ કરવા; અને વધુમાં મહેરબાની કરીને ઠરાવવું કે શ્રી અમિતભાઈ અનિલચંદ્ર શાહ અને શ્રીમતી સ્મૃતિ ઝુબિન ઇરાનીની હાઉસ ઓફ પીપલ માટેની ચૂંટણીના કારણે ખાલી પડેલી બંને બેઠકો માટે સિંગલ ટ્રાન્સફરેબલ વોટ દ્વારા પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વ આપતા એક જ બેલેટ હેઠળ સંયુક્ત ચૂંટણી યોજવી ફરજિયાત છે."

૩. હાલની કાર્યવાહીને જન્મ આપતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ દર્શાવી શકાય:

(૧) તારીખ ૨૧.૭.૨૦૧૭ ના રોજ, ભારતના રાષ્ટ્રપતિએ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ હેઠળ તેમને મળેલ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને નોટિફિકેશન બહાર પાડીને ગુજરાત રાજ્યની વિધાનસભાના સભ્યોને કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના ત્રણ સભ્યોને ચૂંટવા માટે આહ્વાન કર્યું હતું. તદ્અનુસાર, ગુજરાત રાજ્ય વિધાનસભા મતવિસ્તારમાં ત્રણ બેઠકોની ચૂંટણી તારીખ ૮.૮.૨૦૧૭ અને તારીખ ૯.૮.૨૦૧૭ ના રોજ યોજાઈ હતી, અને તેના પરિણામોની જાહેરાત પર, શ્રી અહેમદ મોહમ્મદ પટેલ, શ્રી અમિતભાઈ અનિલચંદ્ર શાહ અને શ્રીમતી સ્મૃતિ ઝુબિન ઇરાની કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટના સભ્યો તરીકે ચૂંટાયા હતા.

(૨) તારીખ ૧૦.૩.૨૦૧૯ ના રોજ, ભારતના રાષ્ટ્રપતિએ ૧૭ મી લોકસભાની રચના કરવા માટે હાઉસ ઓફ પીપલની ચૂંટણી યોજવા માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪ ની ઉપ-કલમ (૨) હેઠળ નોટિફિકેશન બહાર પાડ્યું હતું. સદર ચૂંટણી સાત તબક્કામાં યોજવાની જાહેરાત કરવામાં આવી હતી. ગુજરાત રાજ્યમાં ૭-ગાંધીનગર મતવિસ્તાર સહિત લોકસભાની તમામ બેઠકો માટે મતદાનની તારીખ ૨૩.૪.૨૦૧૯ હતી, અને ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યના

૩૭-અમેઠી સંસદીય મતવિસ્તાર માટે મતદાનની તારીખ
૬.૫.૨૦૧૯ હતી.

(૩) હાઉસ ઓફ પીપલની તમામ બેઠકો માટે મતગણતરી તારીખ
૨૩.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ શરૂ થઈ હતી. શ્રી અમિત અનિલચંદ્ર
શાહ દ્વારા લડવામાં આવેલ ૭-ગાંધીનગર મતવિસ્તારનું પરિણામ
તારીખ ૨૩.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું અને
શ્રીમતી સ્મૃતિ ઝુબિન ઇરાની દ્વારા લડવામાં આવેલ યુ.પી.
રાજ્યના ૩૭-અમેઠી મતવિસ્તારનું પરિણામ તારીખ
૨૪.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં બંનેને
તેમના સંબંધિત મતવિસ્તારો માટે લોકસભાના સભ્યો તરીકે
ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. તેથી, કાઉન્સિલ ઓફ
સ્ટેટ્સના સભ્યો તરીકે તેમણે ધરાવેલી બેઠકો ખાલી પડી હતી.

(૪) ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાએ તારીખ ૧૫.૬.૨૦૧૯ ના
રોજ પ્રેસ નોટ બહાર પાડીને બિહાર, ગુજરાત અને ઓડિશામાંથી
કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં છ આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવા
માટે અલગ પેટા-ચૂંટણી યોજવાનું ટાઇમટેબલ જાહેર કર્યું હતું,
જેમાં વધુમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું કે પેટા-ચૂંટણીઓને અલગ

ચૂંટણી તરીકે ગણવામાં આવશે અને તે મુજબ મતદાન કરવામાં આવશે. ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાની સદર તારીખ ૧૫.૬.૨૦૧૯ ની પ્રેસ નોટને પરેશ ધાનાણી દ્વારા રિટ પીટીશન (સી) નં. ૭૭૪/૨૦૧૯ દાખલ કરીને પડકારવામાં આવી હતી, જેમાં સામાવાળાનો તારીખ ૧૫.૬.૨૦૧૯ નો હુકમ/પ્રેસ નોટ અબંધારણીય, મનસ્વી, ગેરકાયદેસર, મૂળથી રદબાતલ અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નો ભંગ કરનાર હોવાની જાહેરાત માગવામાં આવી હતી, અને તદ્અનુસાર તેને રદ કરવાની અરજ કરવામાં આવી હતી. સદર રિટ પીટીશનમાં, ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાએ રિટ પીટીશનની જાળવણીપાત્રતા અંગે પ્રાથમિક વાંધા ઉઠાવતી અને વધુમાં એવી રજૂઆત કરતી કાઉન્ટર-એફિડેવિટ દાખલ કરી હતી કે ગુજરાત રાજ્ય સહિત વિવિધ રાજ્યોમાંથી કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટમાં ઉદ્ભવતી આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ માટેની પેટા-ચૂંટણીઓ માટેના નોટિફિકેશન તારીખ ૧૮.૬.૨૦૧૯ ના રોજ ભારતના ગેઝેટમાં અગાઉથી જ બહાર પાડવામાં આવ્યા છે.

(૫) સુપ્રિમ કોર્ટે તારીખ ૨૫.૬.૨૦૧૯ ના હુકમ દ્વારા ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રાથમિક

વાંધાઓને સ્વિકારીને રિટ પીટીશન (સી) નં. ૭૭૪/૨૦૧૮ ને

નીચે મુજબ ઠરાવીને ફગાવી દીધી હતી:

"અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ અશોક કુમાર અને અન્ય, (૨૦૦૦) ૮ એસસીસી ૨૧૬ ના ફરરા ૩૨, ખાસ કરીને તેના ઉપ-ફરરા ૨ અને ૪ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે. જો કે, અમે વિદ્વાન વકીલની એ રજૂઆત સાથે સહમત નથી કે હાલનો કેસ 'ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવા' સમાન નથી અને થશે નહીં અને રાજ્યસભાની ચૂંટણીની પ્રગતિમાં અર્થઘટન, અવરોધ કે વિલંબ કરશે નહીં. અમારી સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલ રજૂઆત અને પડકાર માત્ર સુધારા માટે કે સંસ્થાકીય અદાલતના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે નિયત કરવામાં આવેલ સમય સુધીમાં પુરાવાનો મહત્વપૂર્ણ ટુકડો નાશ પામશે કે પુનઃપ્રાપ્ત ન થઈ શકે તે રીતે રેન્ડર થશે તો અવરોધો દૂર કરીને કે જાળવી રાખીને ચૂંટણી પ્રક્રિયાની પ્રગતિને સુગમ બનાવવા માટે નથી. આ મર્યાદિત અપવાદો છે અને રિટ પીટીશન દાખલ કરીને ચૂંટણીને પડકારવાના અને સવાલ કરવાના વૈધાનિક અધિકારનો વૈકલ્પિક આધાર નથી. તારીખ ૧૫ મી જૂન, ૨૦૧૮ ના નોટિફિકેશન/હુકમને પડકારતી ઉઠાવવામાં આવેલી રજૂઆતો બંધારણ અને કાયદા અનુસાર ઇલેક્શન પીટીશનના માધ્યમથી ઉઠાવી શકાય છે અને ઉઠાવવી જોઈએ.

ઉપરોક્ત બાબત નોંધતાં, અમે અરજદારને જો તેમ યોગ્ય લાગે તો ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરવા માટે ખુલ્લું રાખીને આ રિટ પીટીશનને ગ્રાહ્ય રાખવાનો ઇનકાર કરીએ છીએ અને ફગાવી દઈએ છીએ. આથી, અમે બંને પક્ષો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ અન્ય દલીલો અને ગુણદોષ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી.

પ્રાથમિક વાંધો ગ્રાહ્ય રાખીને રિટ પીટીશન ફગાવી દેવામાં આવે છે."

(૬) ઇન્ડિયન નેશનલ કોંગ્રેસ દ્વારા ઉમેદવાર તરીકે ઊભા રાખવામાં આવેલા ઇલેક્શન પીટીશનર ડો. ચંદ્રિકાબેન ચૂડાસમાએ શ્રીમતી સ્મૃતિ ઇરાની દ્વારા ખાલી કરવામાં આવેલી બેઠકના સંદર્ભમાં નોટિફિકેશન હેઠળ યોજાયેલી પેટા-ચૂંટણી લડી હતી, જો કે તેઓ સામાવાળા શ્રી લોખંડવાળા સામે હારી ગયા હતા જેમને ભારતીય જનતા પાર્ટી દ્વારા ઉમેદવાર તરીકે ઊભા રાખવામાં આવ્યા હતા.

૪. ઉપરોક્ત ફેક્ટ્સની પૃષ્ઠભૂમિમાં, સામાવાળા-ઇલેક્શન પીટીશનર ડો. ચંદ્રિકાબેન ચૂડાસમાએ અરજદાર – મૂળ સામાવાળા શ્રી લોખંડવાળા વિરુદ્ધ ઉપર જણાવ્યા મુજબની રાહતો માગતી ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૭/૨૦૧૯ દાખલ કરી છે. સદર ઇલેક્શન પીટીશન પેન્ડિંગ હોવા દરમિયાન, અરજદાર-મૂળ સામાવાળાએ અગાઉ જણાવ્યા મુજબ સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ અને ૮૭ સાથે વંચાણે લેતા સીપીસીના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ હેઠળ સદર ઇલેક્શન પીટીશનને ફગાવી દેવાની માગણી કરતી હાલની અરજી દાખલ કરી છે. સદર અરજીનો સામાવાળા-મૂળ અરજદાર દ્વારા એફિડેવિટ-ઇન-રીપ્લાય રજૂ કરીને વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે.

પ. અરજદાર— મૂળ સામાવાળા તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી સી.બી.ઉપાધ્યાયે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી છે:

(૧) સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ ઇલેક્શન પીટીશન રુલ ૧૧, ઓર્ડર VII ના કલોઝ (એ) હેઠળ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે કારણ કે પીટીશન કોઈ કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરતી નથી અને સદર રુલના કલોઝ (ડી) હેઠળ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે, કારણ કે પીટીશન સદર અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ દ્વારા બાધિત છે.

(૨) સુપ્રિમ કોર્ટે શ્રી પરેશ ધાનાણી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ રિટ પીટીશનમાં ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રાથમિક વાંધાઓને ગ્રાહ્ય રાખીને તેને ફગાવી દીધી હતી. સદર રિટ પીટીશન ફગાવી દેતી વખતે કમિશન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નોટિફિકેશન્સને પડકારતી ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરવા માટે સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા ન તો કોઈ નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે ન તો કોઈ સ્વતંત્રતા આપવામાં આવી હતી. ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૩૯ ની ઉપ-કલમ (૧) અને કલમ ૫૬ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા સદર નોટિફિકેશન્સને

પડકારતી ઇલેક્શન પીટીશન કાયદાની નજરમાં જાળવણીપાત્ર નથી.

(૩) કલમ ૧૦૦ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૮૧ માં સમાવિષ્ટ ફરજિયાત જોગવાઈઓનું અનાદર થયેલ હોવાથી, સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ પીટીશન ફગાવી દેવાને પાત્ર છે. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ઉપાધ્યાયના જણાવ્યા અનુસાર, ઇલેક્શન પીટીશન કોઈ કારણદર્શક કારણ, એટલે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦ ની ઉપ-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કારણોમાંથી કોઈ પણ કારણ પ્રગટ કરતી નથી. પીટીશન બંધારણની અથવા સદર અધિનિયમની અથવા સદર અધિનિયમ હેઠળ બનાવાયેલા નિયમો કે હુકમોની જોગવાઈઓના કોઈ અનાદરનો આરોપ પણ મુકતી નથી, અને તેથી, કલમ ૧૦૦(૧) હેઠળ પરિકલ્પિત કારણો પ્રગટ કરતી નથી જેનો પરિણામ સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧(૧) ના અનાદરમાં પરિણમે છે.

(૪) સદર અધિનિયમની કલમ ૮૨ નું અનાદર થયેલ છે, કારણ કે અરજદારે વિજેતા ઉમેદવાર શ્રી સુબ્રમણ્યમ જયશંકર કૃષ્ણસ્વામીને, જેઓ ચૂંટણી જીત્યા છે, પડકારવામાં આવેલા

અન્ય નોટિફિકેશનના સંદર્ભમાં પક્ષકાર-સામાવાળા તરીકે જોડ્યા નથી.

(૫) અલગથી યોજાયેલી બે ચૂંટણીઓને એક જ પીટીશનમાં પડકારી શકાય નહીં, કારણ કે અરજદાર સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧ માં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબ ઉમેદવાર કે મતદાર ન હતા, જ્યાં સુધી શ્રી સુબ્રમણ્યમ દ્વારા લડવામાં આવેલી અન્ય ચૂંટણીનો સંબંધ છે, અને તેથી, આ હાલની ઇલેક્શન પીટીશનમાં તેમની ચૂંટણી અથવા સદર ચૂંટણી અંગેના નોટિફિકેશનને પડકારી શક્યા ન હોત.

(૬) કલમ ૮૧ અને ૮૨ ચૂંટણીની એક જ પ્રક્રિયા સાથે વ્યવહાર કરે છે, અને તેથી, બે અલગ-અલગ ચૂંટણીના બે વિજેતા ઉમેદવારોને એક ઇલેક્શન પીટીશનમાં જોડી શકાય નહીં, કે આવી બે ચૂંટણીઓને એક સામાન્ય ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરીને પડકારી શકાય નહીં.

(૭) બંધારણની અથવા સદર અધિનિયમની કે તે હેઠળ બનાવાયેલા નિયમોની કોઈ પણ જોગવાઈના અનાદર અંગે

પીટીશનમાં કોઈ નિવેદન કે આરોપ કરવામાં આવ્યો નથી, અને બંધારણની અથવા કોઈ કાયદાની જોગવાઈઓના અર્થઘટનને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(જ) ના હેતુ માટે બંધારણની જોગવાઈઓનું અનાદર કહી શકાય નહીં.

(૮) સુપ્રિમ કોર્ટના વિવિધ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખીને, શ્રી ઉપાધ્યાયે રજૂઆત કરી હતી કે ચૂંટાવવાનો અધિકાર અને ચૂંટણી સંબંધિત વિવાદો માત્ર સદર અધિનિયમ દ્વારા જ સંચાલિત થાય છે, જે એક સ્વયંસંચાલિત કોડ છે, અને તેથી, પીટીશનમાં સમાવિષ્ટ પ્લીડિંગ્સની કડક તપાસ કરવી જરૂરી છે અને સદર અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું જરૂરી છે, તેમ ન કરવામાં આવે તો ઇલેક્શન પીટીશન સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ શરૂઆતમાં જ ફગાવી દેવાને પાત્ર બનશે.

(૯) શ્રી ઉપાધ્યાયે મંદા જગન્નાથ વિરુદ્ધ કે. એસ. રાઠનમ અને અન્ય, (૨૦૦૪) ૭ એસસીસી ૪૯૨ ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખીને રજૂઆત કરી હતી કે 'ચૂંટણી' શબ્દનો અર્થ સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા ઇલેક્શન નોટિફિકેશન પ્રસિદ્ધ કર્યા

પછી લેવામાં આવેલું કોઈ પણ અને દરેક પગલું છે, અને તેથી, ઇલેક્શન કમિશન દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નોટિફિકેશન્સની કાયદેસરતા અને માન્યતાને ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરીને પડકારી શકાય નહીં જે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૪ ના દાયરા બહારની રાહતનો દાવો કરવા સમાન બનશે.

૬. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા— મૂળ અરજદાર તરફે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી બી. એમ. માંગુકિયાએ નીચે મુજબની રજૂઆતો કરી છે:

(૧) કોર્ટે એ તપાસ કરવાની જરૂર છે કે પીટીશન કોઈ કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરે છે કે નહીં, અને પીટીશનમાં જણાવેલા કારણોસર અરજદાર ઇલેક્શન પીટીશનમાં સફળ થવાની સંભાવના ધરાવે છે કે કેમ તે તપાસવાની જરૂર નથી. જ્યાં સુધી પીટીશન વ્યાજબી કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરે છે, ત્યાં સુધી સીપીસીના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧એ હેઠળ તેને ફગાવી શકાય નહીં. આ સંદર્ભમાં, તેમણે મોહન રાવલે વિરુદ્ધ દામોદર તાત્યાબા ઉર્ફે દાદાસાહેબ અને અન્ય, (૧૯૯૪) ૨ એસસીસી ૩૯૨ ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો છે.

(૨) પીટીશનમાં કરાયેલા નિવેદનો અને આરોપો તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોરતા, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારે બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦(૪) અને સદર નિયમોના રુલ ૭૬ ના ભંગનો સ્પષ્ટ આરોપ મૂક્યો છે, અને તેને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(બી)(૪) માં નિર્દિષ્ટ કારણો તરીકે અને સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧(૧) નું યોગ્ય પાલન ગણવું આવશ્યક હતું.

(૩) સદર પીટીશન શ્રી પરેશ ધાનાણી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ રિટ પીટીશન (સી) નં. ૭૭૪/૨૦૧૯ ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમને ધ્યાનમાં રાખીને દાખલ કરવામાં આવી છે કારણ કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨૯(બી) ને ધ્યાનમાં રાખીને સદર રિટ પીટીશન જાળવણીપાત્ર ન હતી. શ્રી માંગુકિયાના જણાવ્યા મુજબ, સુપ્રિમ કોર્ટે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નોટિફિકેશન્સના ગુણદોષની તપાસ કર્યા વિના, જે હાલની ઇલેક્શન પીટીશનમાં પડકારવામાં આવ્યા છે, જાળવણીપાત્ર ન હોવાના આધારે તેને ગ્રાહ્ય રાખી ન હતી.

(૪) અરજદારે પીટીશનના મેમોમાં સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(૪) માં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબના કારણો દર્શાવ્યા છે, અને તેથી, એમ કહી શકાય નહીં કે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧ નું અનાદર થયું હતું, અથવા ઇલેક્શન પીટીશન કોઈ કાયદા હેઠળ ખાસ કરીને સદર અધિનિયમ હેઠળ બાધિત હતી.

(૫) અરજદારે વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણીને પડકારી છે, જેઓ ઇલેક્શન પીટીશનમાં પક્ષકાર સામાવાળા છે, અને તેથી, કલમ ૮૬ હેઠળ પીટીશન ફગાવી દેવાની જરૂરિયાતવાળા કલમ ૮૨ નો કોઈ ભંગ થયો નથી.

(૬) ધરતીપકર મદન લાલ અગ્રવાલ વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી, ૧૯૮૭ (સપ્લી.) એસસીસી ૯૩ ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટના ચુકાદા પર આધાર રાખીને, શ્રી માંગુકિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે પીટીશન કારણદર્શક કારણ, એટલે કે કલમ ૧૦૦(૧) હેઠળ પરિકલ્પિત કારણો પ્રગટ કરે છે અને જ્યારે પીટીશન કોઈ કાયદા હેઠળ બાધિત નથી, ત્યારે હાઈકોર્ટને પ્રાથમિક તબક્કે સીપીસીના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન રદ કરવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી.

(૭) શ્રી માંગુકિયાએ એમ પણ રજૂઆત કરી હતી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ હેઠળ જગ્યાઓ ભરતી વખતે બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦ સાથે વંચાણે લેતા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ માં પરિકલ્પિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી હતું, કારણ કે ધારાસભાએ સામાન્ય ચૂંટણી અને પેટા-ચૂંટણીઓને એકસરખી ગણી છે, અને આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવા માટે અલગ-અલગ ચૂંટણીઓ યોજવાની ઇલેક્શન કમિશન દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિ અને પરંપરા બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦(૪) સાથે વંચાણે લેતા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ નો ભંગ કરતી હતી.

૭. પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટો દ્વારા કરવામાં આવેલી સામસામેની રજૂઆતો પર ધ્યાન આપતા પહેલાં, સદર અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓનો સંદર્ભ લેવો લાભદાયક રહેશે. અધિનિયમની કલમ ૧૨ કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સની દ્વિવર્ષીય ચૂંટણી માટે નોટિફિકેશન બહાર પાડવા અંગેની છે, જે સામાન્ય ચૂંટણીના નોટિફિકેશન સંબંધિત ભાગ III હેઠળ આવે છે. કલમ ૧૨ નીચે મુજબ છે:

"૧૨. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સની દ્વિવર્ષીય ચૂંટણી માટે નોટિફિકેશન. — કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સના સભ્યોની તેમની હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં નિવૃત્ત થતા સભ્યોની જગ્યાઓ ભરવાના હેતુ માટે, રાષ્ટ્રપતિ, ઇલેક્શન કમિશન દ્વારા ભલામણ કરવામાં આવે તેવી તારીખ કે તારીખો પર ભારતના ગેઝેટમાં પ્રકાશિત એક કે વધુ નોટિફિકેશન્સ દ્વારા, સંબંધિત દરેક રાજ્યની

વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા સભ્યોને અથવા, જેવી સ્થિતિ હોય તેમ, મતદાર મંડળના સભ્યોને આ અધિનિયમની અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો અને હુકમોની જોગવાઈઓ અનુસાર સભ્યો ચૂંટવા માટે આહ્વાન કરશે :

પરંતુ આ કલમ હેઠળનું કોઈ પણ નોટિફિકેશન નિવૃત્ત થતા સભ્યોની હોદ્દાની મુદત પૂરી થવાની તારીખથી ત્રણ મહિના કરતાં વધુ અગાઉ બહાર પાડવામાં આવશે નહીં."

૮. સદર અધિનિયમનો ભાગ VI ચૂંટણીઓ સંબંધિત વિવાદો અંગેનો છે અને તેનો પ્રકરણ-II જેમાં કલમો ૮૦ થી ૮૪ નો સમાવેશ થાય છે તે હાઈકોર્ટમાં ઇલેક્શન પીટીશન રજૂ કરવા સાથે વ્યવહાર કરે છે. કલમ ૮૧ નો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

"કલમ ૮૧ - પીટીશન્સ રજૂ કરવી. (૧) કોઈ પણ ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકતી ઇલેક્શન પીટીશન કલમ ૧૦૦ ની ઉપ-કલમ (૧) અને કલમ ૧૦૧ માં નિર્દિષ્ટ એક કે વધુ કારણોસર આવી ચૂંટણીના કોઈ પણ ઉમેદવાર દ્વારા અથવા કોઈ પણ મતદાર દ્વારા વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણીની તારીખથી ચાલીસ-પાંચ દિવસની અંદર, પરંતુ તેનાથી અગાઉ નહીં, અથવા જો ચૂંટણીમાં એક કરતાં વધુ વિજેતા ઉમેદવાર હોય અથવા જો ચૂંટણીમાં એક કરતાં વધુ વિજેતા ઉમેદવાર હોય અને તેમની ચૂંટણીની તારીખો અલગ-અલગ હોય, તો તે બે તારીખોમાંથી પછીની તારીખથી હાઈકોર્ટમાં રજૂ કરી શકાશે."

૯. કલમ ૮૨ પીટીશનના પક્ષકારો અંગેની છે. તે નીચે મુજબ છે:

"૮૨. પીટીશનના પક્ષકારો.— અપીલકર્તા પોતાની પીટીશનમાં સામાવાળા તરીકે જોડશે:

(એ) જ્યાં અરજદાર, તમામ અથવા કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ હોવાની જાહેરાતનો દાવો કરવા ઉપરાંત, એવી વધુ જાહેરાતનો દાવો કરે છે કે તે પોતે કે અન્ય કોઈ ઉમેદવાર

યોગ્ય રીતે ચૂંટાયા છે, ત્યાં અરજદાર સિવાયના તમામ સ્પર્ધક ઉમેદવારો, અને જ્યાં આવી કોઈ વધુ જાહેરાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો નથી, ત્યાં તમામ વિજેતા ઉમેદવારો; અને

(બી) અન્ય કોઈ ઉમેદવાર કે જેના વિરુદ્ધ પીટીશનમાં કોઈ ભ્રષ્ટ્ર આચરણના આરોપો મુકવામાં આવ્યા હોય"

૧૦. કલમ ૮૪ અરજદાર દ્વારા માગી શકાય તેવી રાહત અંગેની છે. તે નીચે

મુજબ છે:

"૮૪. અરજદાર દ્વારા માગી શકાય તેવી રાહત:— અરજદાર, તમામ અથવા કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ હોવાની જાહેરાતનો દાવો કરવા ઉપરાંત, એવી વધુ જાહેરાતનો દાવો કરી શકે છે કે તે પોતે કે અન્ય કોઈ ઉમેદવાર યોગ્ય રીતે ચૂંટાયા છે."

૧૧. કલમ ૮૬ ઇલેક્શન પીટીશન્સની ટ્રાયલ અંગેની છે. તેનો સંબંધિત ભાગ

નીચે મુજબ છે:

"૮૬. ઇલેક્શન પીટીશન્સની ટ્રાયલ.— (૧) હાઈકોર્ટ એવી ઇલેક્શન પીટીશનને ફગાવી દેશે જે કલમ ૮૧ અથવા કલમ ૮૨ અથવા કલમ ૧૧૭ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી નથી.

સ્પષ્ટીકરણ .— આ ઉપ-કલમ હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન ફગાવી દેતો હાઈકોર્ટનો હુકમ કલમ ૯૮ ના કલોઝ (એ) હેઠળ કરવામાં આવેલો હુકમ ગણાશે.

(૨) હાઈકોર્ટમાં ઇલેક્શન પીટીશન રજૂ કરવામાં આવે તે પછી બને તેટલી વહેલી તકે, તે તે ન્યાયમૂર્તિ અથવા ન્યાયમૂર્તિઓ પૈકીના એક ન્યાયમૂર્તિને સોંપવામાં આવશે જેમને ચીફ જસ્ટિસ દ્વારા કલમ ૮૦એ ની ઉપ-કલમ (૨) હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન્સની ટ્રાયલ માટે સોંપવામાં આવ્યા હોય.

(૩) જ્યાં એક જ ચૂંટણીના સંદર્ભમાં હાઇકોર્ટમાં એક કરતાં વધુ ઇલેક્શન પીટીશન્સ રજૂ કરવામાં આવે છે, ત્યાં તે તમામ એક જ ન્યાયમૂર્તિને ટ્રાયલ માટે સોંપવામાં આવશે જેઓ, પોતાના વિવેકબુદ્ધિથી, તેમની અલગથી અથવા એક કે વધુ જૂથોમાં ટ્રાયલ ચલાવી શકશે."

૧૨. કલમ ૯૮ ઇલેક્શન પીટીશનની ટ્રાયલના અંતે હાઇકોર્ટના નિર્ણય સાથે વર્તે

છે. તે નીચે મુજબ છે:

"૯૮. હાઇકોર્ટનો નિર્ણય:— ઇલેક્શન પીટીશનની ટ્રાયલના અંતે હાઇકોર્ટ નીચે મુજબનો હુકમ કરશે—

(એ) ઇલેક્શન પીટીશન ફગાવી દેવાનો; અથવા .

(બી) તમામ અથવા કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવાનો; અથવા

(સી) તમામ અથવા કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવાનો અને અરજદાર અથવા અન્ય કોઈ ઉમેદવાર યોગ્ય રીતે ચૂંટાયા હોવાની જાહેરાત કરવાનો."

૧૩. કલમ ૧૦૦ ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવાના કારણો અંગેની છે. તેનો

સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

"૧૦૦. ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવાના કારણો.— ઉપ-કલમ (૨) ની જોગવાઈઓને આધીન જો હાઇકોર્ટનો એવો અભિપ્રાય હોય કે —

(એ)***

(બી)***

(સી) ***

(ડી) ચૂંટણીનું પરિણામ, જ્યાં સુધી તે વિજેતા ઉમેદવારને સ્પર્શે છે ત્યાં સુધી, નીચેના કારણોસર ભૌતિક રીતે અસર પામ્યું છે —

(૧)*** (૨)*** (૩)***

(૪) બંધારણની અથવા આ અધિનિયમની અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ બનાવાયેલા કોઈ પણ નિયમો કે હુકમોની જોગવાઈઓના કોઈ અનાદરથી, હાઈકોર્ટ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરશે.]

૧૪. સદર અધિનિયમનો ભાગ IX પેટા-ચૂંટણીઓ અંગેનો છે અને તેની કલમ

૧૪૭ કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવાની

જોગવાઈઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે. કલમ ૧૪૭ નો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ

છે:

"૧૪૭. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ.—
(૧) કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં ચૂંટાયેલા સભ્યના હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં પહેલાં, તેમની બેઠક ખાલી થાય અથવા ખાલી જાહેર કરવામાં આવે અથવા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં તેમની ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવામાં આવે, ત્યારે ઇલેક્શન કમિશન ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયામાં નોટિફિકેશન દ્વારા સંબંધિત વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા સભ્યોને અથવા મતદાર મંડળના સભ્યોને, જેવી સ્થિતિ હોય તેમ, નોટિફિકેશનમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી તારીખ પહેલાં આ રીતે ઉદ્ભવેલી ખાલી જગ્યા ભરવાના હેતુ માટે વ્યક્તિને ચૂંટવા માટે આહ્વાન કરશે અને આ અધિનિયમની અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો અને હુકમોની જોગવાઈઓ, જ્યાં સુધી લાગુ પડે ત્યાં સુધી, આવા સભ્યને આવી ખાલી જગ્યા ભરવા માટેની ચૂંટણીના સંબંધમાં લાગુ પડશે."

૧૫. શ્રી માંગુકિયાએ બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦ પર આધાર રાખ્યો હોવાથી,

તૈયાર સંદર્ભ માટે તેને પુનઃઉત્પાદિત કરવું લાભદાયક રહેશે. અનુચ્છેદ ૮૦ નીચે

મુજબ છે:

"અનુચ્છેદ ૮૦. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સની રચના. — કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સ નીચેના સભ્યોની બનશે—

(એ) કલોઝ (૩) ની જોગવાઈઓ અનુસાર રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા નામાંકિત કરવામાં આવનાર બાર સભ્યો; અને

(બી) રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના બસો અડત્રીસથી વધુ ન હોય તેટલા પ્રતિનિધિઓ.

(૨) રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા ભરવામાં આવનાર કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં બેઠકોની ફાળવણી ચોથી અનુસૂચિમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ અનુસાર રહેશે.

(૩) રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા કલમ (૧) ના સબ-કલોઝ (એ) હેઠળ નામાંકિત કરવામાં આવનાર સભ્યોમાં નીચેની બાબતો સંબંધે ખાસ જ્ઞાન અથવા વ્યવહારુ અનુભવ ધરાવતી વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થશે, નામે:— સાહિત્ય, વિજ્ઞાન, કળા અને સમાજસેવા.

(૪) કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં દરેક રાજ્યના પ્રતિનિધિઓ સિંગલ ટ્રાન્સફરેબલ વોટ દ્વારા પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વની પદ્ધતિ અનુસાર રાજ્યની વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા સભ્યો દ્વારા ચૂંટવામાં આવશે.

(૫) કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના પ્રતિનિધિઓ સંસદ કાયદા દ્વારા નક્કી કરે તે રીતે પસંદ કરવામાં આવશે."

૧૬. શરૂઆતમાં, એ નોંધી શકાય કે મત આપવાનો અથવા ચૂંટણીમાં ઉમેદવાર

તરીકે ઊભા રહેવાનો અથવા ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાનો અધિકાર સંબંધિત

કાયદો એન.પી. પોન્નુસ્વામી વિરુદ્ધ રિટર્નિંગ ઓફિસર, એ.આઈ.આર.

(૧૯૫૨) એસસી ૬૪ અને જગન્નાથ વિરુદ્ધ જસવંત સિંહ, એ.આઈ.આર.

(૧૯૫૪) એસસી ૨૧૦ ના કેસમાં બંધારણીય બેંચ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવ્યા

મુજબ ત્યારબાદના અનેક કેસોમાં અનુસરવામાં આવ્યો છે, તેમજ શ્રી માંગુકિયા,

સામાવાળા માટેના વિદ્વાન એડવોકેટ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ ધરતીપકર

મદન લાલ અગ્રવાલ વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી (સુપ્રા) ના કેસમાં પણ અનુસરવામાં આવ્યો છે. તેનો સંબંધિત ફરો ૧૪ નીચે મુજબ છે:

"૧૪. અમે હાઈકોર્ટના હુકમની યોગ્યતા નક્કી કરવા માટે ઇલેક્શન પીટીશનના વિવિધ ફરો પર વિચાર કરીએ તે પહેલાં અમે મત આપવાના અધિકાર, ચૂંટાવવાના અધિકાર અને ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાના અધિકાર અને ઇલેક્શન પીટીશનની ટ્રાયલના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખવું જરૂરી માનીએ છીએ. ચૂંટણી લડવાનો અથવા ઇલેક્શન પીટીશનના માધ્યમથી ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાનો અધિકાર સામાન્ય કાયદો કે મૂળભૂત અધિકાર નથી, તેના બદલે તે રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ પીપલ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની વૈધાનિક જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત વૈધાનિક અધિકાર છે. આ બાબતોમાં કોઈ મૂળભૂત કે સામાન્ય કાયદાનો અધિકાર નથી. આ બાબત એન. પી. પોન્નુસ્વામી વિરુદ્ધ રિટર્નિંગ ઓફિસર, જગન નાથ વિરુદ્ધ જસવંત સિંહ, જ્યોતિ બસુ વિરુદ્ધ દેબી ઘોષાલમાં આ કોર્ટના શ્રેણીબદ્ધ નિર્ણયો દ્વારા સુસ્થાપિત છે. આ નિર્ણયોએ એ કાનૂની સ્થિતિ સુનિશ્ચિત કરી છે કે વૈધાનિક જોગવાઈઓની બહાર ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર નથી. રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ પીપલ એક્ટ એ એક સંપૂર્ણ અને સ્વયંસંચાલિત કોડ છે જેની અંદર ચૂંટણી અથવા ચૂંટણી વિવાદના સંબંધમાં દાવો કરવામાં આવેલ કોઈ પણ અધિકાર હોવો જોઈએ. સિવિલ પ્રોસિજર કોડની જોગવાઈઓ અધિનિયમની કલમ ૮૭ દ્વારા પરવાનગી આપેલ હદ સુધી લાગુ પડે છે. અગાઉ નોંધ્યા મુજબ અધિનિયમની યોજના દર્શાવે છે કે કલમ ૧૦૦ માં સમાવિષ્ટ કારણોસર કલમ ૮૦ દ્વારા જોગવાઈ કર્યા મુજબ કાયદા હેઠળ ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકી શકાય છે. ..."

૧૭. આથી, એ સુસ્થાપિત થાય છે કે ચૂંટણી લડવાનો અથવા ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાનો અધિકાર સામાન્ય કાયદાનો અધિકાર કે મૂળભૂત અધિકાર નથી, પરંતુ સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત વૈધાનિક અધિકાર છે. કાયદો એ બાબતે પણ સુસ્થાપિત છે કે ઇલેક્શન પીટીશનમાં, પ્લીડિંગ્સ ચોક્કસ, સ્પષ્ટ અને અસ્પષ્ટતા વિનાના હોવા જોઈએ, અને જો ઇલેક્શન

પીટીશન કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરતી ન હોય, તો તેને શરૂઆતના તબક્કે જ ફગાવી દેવી પડે. ભગવતી પ્રસાદ દીક્ષિત ઘોરેવાલા વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી, (૧૯૮૬) જ એસસીસી ૭૮ ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટે આપેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ આ સંબંધમાં લેવો લાભદાયક રહેશે. ધરતીપકર મદન લાલ અગ્રવાલ વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે ચૂંટણીની માન્યતા સામે સવાલ ઉઠાવતું કારણદર્શક કારણ અધિનિયમની કલમ ૧૦૦ માં નિર્દિષ્ટ કારણો સાથે સંબંધિત હોવું જોઈએ. જો પીટીશનમાં સમાવિષ્ટ આરોપો સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦ માં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબના પડકારના કારણો રજૂ કરતા નથી અને જો આરોપો કલમ ૮૧ ની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ નથી, તો ઇલેક્શન પીટીશનને સીપીસીના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ સાથે વંચાણે લેતા સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ રદ કરવી જરૂરી છે, અને કોર્ટે ટ્રાયલના પછીના તબક્કે પીટીશન પર વિચારણા કરવાનું મુલતવી રાખવાની જરૂર નથી. ઉદ્ધવ સિંહ વિરુદ્ધ માધવરાવ સિંધિયા, એ.આઈ.આર. ૧૯૭૬ એસસી ૭૪૪ માં, સુપ્રિમ કોર્ટે અન્ય બાબતો સાથે એવું અવલોકન કર્યું હતું કે એક પણ મહત્વપૂર્ણ હકીકત રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતા અપૂર્ણ કારણદર્શક કારણ તરફ દોરી જાય છે અને આવા આરોપના અપૂર્ણ નિવેદનો રદ કરવાને પાત્ર છે અને કારણદર્શક કારણના અભાવે પીટીશન સંક્ષિપ્તમાં રદ કરવાને પાત્ર છે.

૧૮. અઝહર હુસૈન વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૬ એસસી ૧૨૫૩ માં, હાઈકોર્ટને સીપીસીના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન રદ કરવાની સત્તા છે કે કેમ, જો તે પૂર્ણ કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરતી ન હોય, તે મુદ્દા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે સુપ્રિમ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"૧૧. આ ચુકાદાને ધ્યાનમાં લેતાં, એ નિષ્કર્ષમાંથી છટકવાનો કોઈ માર્ગ નથી કે જો ઇલેક્શન પીટીશન સિવિલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે કારણદર્શક કારણ પૂરું પાડતી નથી, તો તેને સંક્ષિપ્તમાં ફગાવી શકાય છે. તેમજ ઉપરોક્ત નિર્ણયમાંથી એ બાબત પણ ફલિત થાય છે કે જો ઇલેક્શન પીટીશનમાં મહત્વપૂર્ણ હકીકતો સમાવવાની કલમ ૮૩ દ્વારા ફરજિયાત બનાવવામાં આવેલી જરૂરિયાતોનું પાલન કરવામાં ન આવે, તો સિવિલ પ્રોસિજર કોડ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને યોગ્ય હુકમો પસાર કરી શકાય છે. આ કોર્ટે સાંત એન. બાલકૃષ્ણા અને અન્ય વિરુદ્ધ જયોર્જ ફેર્નાન્ડિઝ અને અન્ય, [૧૯૬૯] ૩ એસસીસી ૨૩૯ માં સ્પષ્ટ શબ્દોમાં વ્યક્ત કર્યું છે કે એક પણ મહત્વપૂર્ણ હકીકતનો લોપ અપૂર્ણ કારણદર્શક કારણ તરફ દોરી જશે અને ભ્રષ્ટ આચરણ સંબંધિત મહત્વપૂર્ણ હકીકતો વિનાની ઇલેક્શન પીટીશન એ બિલકુલ ઇલેક્શન પીટીશન નથી. તેમજ ઉદ્ભવ સિંહ વિરુદ્ધ માધવરાવ સિંધિયા, [૧૯૭૭] ૧ એસસીસી ૫૧૧ માં, કાયદો એવો સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યો છે કે કારણદર્શક કારણ કે પોતાના બચાવને સાબિત કરવા માટે પક્ષકાર દ્વારા સાબિત થવી જોઈતી તમામ પ્રાથમિક હકીકતો એ મહત્વપૂર્ણ હકીકતો છે. ભ્રષ્ટ આચરણના આરોપના સંદર્ભમાં એનો અર્થ એ થાય કે અરજદાર દ્વારા લગાવવામાં આવેલા ચોક્કસ ભ્રષ્ટ આચરણના ઘટકો બનાવતી મૂળભૂત હકીકતો આરોપમાં સફળ થવા માટે નિર્દિષ્ટ કરવી આવશ્યક છે. ઇલેક્શન પીટીશનમાં કોઈ ચોક્કસ હકીકત મહત્વપૂર્ણ છે કે નહીં અને આ રીતે તેને રજૂ કરવી જરૂરી છે કે કેમ તે લગાવવામાં આવેલા આરોપના સ્વરૂપ અને કેસના સંજોગો પર આધારિત છે. પીટીશનને પૂર્ણ કારણદર્શક કારણથી સજ્જ કરવા માટે જરૂરી એવી તમામ હકીકતો રજૂ કરવી જ જોઈએ અને એક પણ મહત્વપૂર્ણ હકીકત રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતા એ કલમ ૮૩(૧)(એ) ના આદેશના અનાદર સમાન બનશે. તેથી ઇલેક્શન પીટીશન ફગાવી શકાય છે અને ફગાવી જ દેવી જોઈએ જો

તે આવી કોઈ ખામીથી પીડાતી હોય. તેથી પડકારનું પ્રથમ કારણ નિષ્ફળ જવું જ જોઈએ."

૧૯. ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિના પ્રકાશમાં, જો ઇલેક્શન પીટીશનની હકીકતોની તપાસ કરવામાં આવે, તો એવું જણાય છે કે ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૦૭/૨૦૧૯ અરજદાર ડો. ચંદ્રિકાબેન ચૂડાસમા દ્વારા વિજેતા ઉમેદવાર શ્રી જુગલસિંહ લોખંડવાળા વિરુદ્ધ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સ માટે સામાવાળાની ચૂંટણીને ભારતના બંધારણ, સદર અધિનિયમ અને કન્ડક્ટ ઓફ ઇલેક્શન રૂલ્સની જોગવાઈઓનો ભંગ કરતી હોવાના આધારે રદબાતલ ઠરાવવાની અરજ માગવામાં આવી છે, અને વધુમાં નોટિફિકેશન ક્રમાંક ૧૦૦/CS-GH/૧/૨૦૧૯ (જેને હવે પછી "પ્રથમ નોટિફિકેશન" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ અને નોટિફિકેશન ક્રમાંક ૧૦૦/CS-GH/૨/૨૦૧૯ (જેને હવે પછી "બીજું નોટિફિકેશન" તરીકે ઉલ્લેખિત છે) તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ને રદ કરવાની અને રદબાતલ ઠરાવવાની અરજ માગવામાં આવી છે, અને શ્રી અમિત એ. શાહ અને શ્રીમતી સ્મૃતિ ઝુબિન ઇરાનીની હાઉસ ઓફ પીપલ માટેની ચૂંટણીના કારણે ખાલી પડેલી બંને બેઠકો માટે સિંગલ ટ્રાન્સફરેબલ વોટ દ્વારા પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વ આપતા એક જ બેલેટ હેઠળ સંયુક્ત ચૂંટણી યોજવાનો નિર્દેશ માગવામાં આવ્યો છે. એ નોંધવું જોઈએ કે હાલના અરજદાર એટલે કે ઇલેક્શન પીટીશનમાં સામાવાળા શ્રી લોખંડવાળાને શ્રીમતી સ્મૃતિ ઇરાનીની હાઉસ ઓફ પીપલ માટેની ચૂંટણીના

કારણે તારીખ ૨૪.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ ખાલી પડેલી બેઠક માટે તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ના બીજા નોટિફિકેશન અનુસાર યોજાયેલી પેટા-ચૂંટણીના પરિણામ દ્વારા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સના સભ્ય તરીકે ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. એ પણ નોંધવું જોઈએ કે શ્રી સુબ્રમણ્યમ જયશંકર કૃષ્ણસ્વામીને શ્રી અમિત શાહની હાઉસ ઓફ પીપલ માટેની ચૂંટણીના કારણે તારીખ ૨૩.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ ખાલી પડેલી બેઠક માટે તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ના પ્રથમ નોટિફિકેશન અનુસાર યોજાયેલી પેટા-ચૂંટણીના પરિણામ દ્વારા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સના સભ્ય તરીકે ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. એ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી કે સદર બે બેઠકો માટેની બંને પેટા-ચૂંટણીઓ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭, કલમ ૩૯(૧) અને કલમ ૫૬ હેઠળ ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાને મળેલ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અલગથી બહાર પાડવામાં આવેલા સદર બે નોટિફિકેશન્સ અનુસાર અલગથી યોજવામાં આવી હતી. અન્ય વિજેતા ઉમેદવાર શ્રી સુબ્રમણ્યમ જયશંકર કૃષ્ણસ્વામીની ચૂંટણીને એક અલગ ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૩/૨૦૧૯ દ્વારા શ્રી ગૌરવ પંડ્યા દ્વારા પડકારવામાં આવી છે જેમાં હાલની પીટીશનમાં સમાવિષ્ટ અરજો જેવી જ અરજો માગવામાં આવી છે.

૨૦. હવે, જ્યાં સુધી હાલની ઇલેક્શન પીટીશનનો સંબંધ છે, અરજદારે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯

ના બંને નોટિફિકેશન્સને રદ કરવાની અરજ કરી છે, જેના અનુસંધાને બે અલગ ચૂંટણીઓ યોજાઈ હતી અને બે વિજેતા ઉમેદવારો એટલે કે હાલની પીટીશનમાં સામાવાળા શ્રી જુગલસિંહ લોખંડવાળા, અને શ્રી સુબ્રમણ્યમ જયશંકર કૃષ્ણસ્વામી ચૂંટાયેલા જાહેર થયા છે, જો કે અન્ય વિજેતા ઉમેદવાર શ્રી સુબ્રમણ્યમ જયશંકર કૃષ્ણસ્વામીને હાલની પીટીશનમાં પક્ષકાર સામાવાળા તરીકે જોડવામાં આવ્યા નથી. જ્યારે વાદગ્રસ્ત બે નોટિફિકેશન્સ અનુસાર યોજાયેલી બંને ચૂંટણીઓને સામાવાળાની ચૂંટણી અને બે નોટિફિકેશન્સને રદ કરવાની અરજ સાથે અને સંયુક્ત ચૂંટણી યોજવાનો આદેશ આપવાની વધુ અરજ સાથે પડકારવામાં આવી હોય, ત્યારે અન્ય વિજેતા ઉમેદવારને ન જોડવા એ ચોક્કસપણે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૨ માં સમાવિષ્ટ ફરજિયાત જોગવાઈનો ભંગ છે. કલમ ૮૨ સ્પષ્ટપણે આદેશ આપે છે કે અરજદાર પોતાની પીટીશનમાં સામાવાળા તરીકે જોડશે, જ્યાં અરજદાર તમામ અથવા કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ હોવાની જાહેરાતનો દાવો કરવા ઉપરાંત એવી વધુ જાહેરાતનો દાવો કરે છે કે તે પોતે કે અન્ય કોઈ ઉમેદવાર યોગ્ય રીતે ચૂંટાયા છે, ત્યાં અરજદાર સિવાયના તમામ સ્પર્ધક ઉમેદવારો, અને જ્યાં આવી કોઈ વધુ જાહેરાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો નથી, ત્યાં તમામ વિજેતા ઉમેદવારો. હાલના કિસ્સામાં, અરજદારે તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ના વાદગ્રસ્ત નોટિફિકેશન્સ અનુસાર ચૂંટાયેલા સામાવાળા વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી ગેરકાયદેસર હોવાની જાહેરાતનો દાવો કર્યો હોવાથી, તમામ વિજેતા ઉમેદવારોને ન જોડવા એ માત્ર

કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ નથી પરંતુ સદર અધિનિયમની કલમ ૮૨ નો પણ ભંગ છે. એ નોંધવું જોઈએ કે અરજદાર ડો. ચંદ્રિકાબેન ચૂડાસમાએ હાલની પીટીશનમાં સમાવિષ્ટ અરજો જેવી જ અરજો માગતી બંને વિજેતા ઉમેદવારો વિરુદ્ધ ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૦૬/૨૦૧૯ પણ દાખલ કરી હતી, જો કે તેને કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૧૩.૦૯.૨૦૧૯ ના હુકમ દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧(૧) ના અનાદર માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧(૧) હેઠળ શરૂઆતમાં જ ફગાવી દેવામાં આવી હતી. સદર હુકમ અત્યાર સુધી અનપડકારાયેલ રહ્યો છે.

૨૧. એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૦ અનુસાર, સદર અધિનિયમના ભાગ IV, પ્રકરણ II ની જોગવાઈઓ અનુસાર રજૂ કરવામાં આવેલી ઇલેક્શન પીટીશન સિવાય કોઈ પણ ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકી શકાય નહીં. કલમ ૨(૧)(ડી) અનુસાર 'ચૂંટણી' એટલે જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્ય સિવાય સંસદના કોઈ પણ ગૃહમાં અથવા રાજ્યના વિધાનમંડળના ગૃહ કે કોઈ પણ ગૃહમાં બેઠક કે બેઠકો ભરવા માટેની ચૂંટણી. સ્વીકાર્યપણે, મે, ૨૦૧૯ માં કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સના બે સભ્યો હાઉસ ઓફ પીપલના સભ્યો તરીકે ચૂંટાયા હોવાના કારણે ખાલી પડેલી બે અલગ બેઠકોના સંદર્ભમાં તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ના બે અલગ વાદગ્રસ્ત નોટિફિકેશન્સ અનુસાર બે અલગ ચૂંટણીઓ યોજવામાં આવી છે. તેથી, અરજદાર એક સામાન્ય પીટીશન દાખલ કરીને બે અલગ નોટિફિકેશન્સ અનુસાર અલગથી યોજાયેલી બે ચૂંટણીઓને

પડકારી શક્યા ન હોત, અને તે પણ અધિનિયમની કલમ ૮૨ ની જરૂરિયાત મુજબ તમામ વિજેતા ઉમેદવારોને જોડ્યા વિના. ઉદ્ધવ સિંહ વિરુદ્ધ માધવરાવ સિંધિયા (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવ્યા મુજબ કલમ ૮૨ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ પાછળનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત કુદરતી ન્યાયનો છે એટલે કે સાંભળ્યા વિના કોઈને દોષિત ઠેરવવો જોઈએ નહીં, અને આ આદેશનું અનાદર અનિવાર્યપણે કલમ ૮૬ ને આકર્ષિત કરે છે જે હાઈકોર્ટને એવી ઇલેક્શન પીટીશનને ફગાવી દેવાનો આદેશ આપે છે જે કલમ ૮૨ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી નથી.

૨૨. આ તબક્કે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૪ નો સંદર્ભ પણ અપ્રસ્તુત નહીં રહે, જે અન્ય બાબતો સાથે જણાવે છે કે અરજદાર તમામ અથવા કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ હોવાની જાહેરાતનો દાવો કરવા ઉપરાંત એવી વધુ જાહેરાતનો દાવો કરી શકે છે કે તે પોતે કે અન્ય કોઈ ઉમેદવાર યોગ્ય રીતે ચૂંટાયા છે. તે રીતે સદર અધિનિયમ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા નોટિફિકેશનને રદ કરવાની અને રદબાતલ કરવાની અથવા હાલની પીટીશનમાં માગ્યા મુજબ બંને બેઠકો માટે સંયુક્ત ચૂંટણી યોજવાનો નિર્દેશ આપવાની કોઈ રાહત કલમ ૮૪ માં પરિકલ્પિત કરવામાં આવી નથી. નોંધપાત્ર રીતે, સદર અધિનિયમની કલમ ૯૮ પણ જણાવે છે કે ઇલેક્શન પીટીશનની ટ્રાયલના અંતે, હાઈકોર્ટ કાં તો ઇલેક્શન પીટીશન ફગાવી દેવાનો; અથવા તમામ કે કોઈ પણ

વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવાનો; અથવા તમામ કે કોઈ પણ વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણી રદબાતલ જાહેર કરવાનો અને અરજદાર અથવા અન્ય કોઈ ઉમેદવાર યોગ્ય રીતે ચૂંટાયા હોવાની જાહેરાત કરવાનો હુકમ કરશે. આમ, ઇલેક્શન પીટીશનમાં માગવામાં આવનારી રાહત અને હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવનારા હુકમોનો સદર અધિનિયમની કલમ ૮૪ અને ૯૮ માં અનુક્રમે સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. અગાઉ જણાવ્યા મુજબ, એન.પી. પોન્નુસ્વામી વિરુદ્ધ રિટર્નિંગ ઓફિસર (સુપ્રા) અને જગન્નાથ વિરુદ્ધ જસવંત સિંહ (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટની બંધારણીય બેંચોએ ઠરાવ્યું છે કે ચૂંટણી લડવાનો અથવા ઇલેક્શન પીટીશનના માધ્યમથી ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાનો અધિકાર સામાન્ય કાયદાનો અધિકાર કે મૂળભૂત અધિકાર નથી, તેના બદલે તે રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ પીપલ એક્ટ, ૧૯૫૧ ની વૈધાનિક જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત વૈધાનિક અધિકાર છે, અને તેથી વૈધાનિક જોગવાઈઓની બહાર ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકવાનો કોઈ અધિકાર નથી. તદ્અનુસાર, અધિનિયમની જોગવાઈઓનું પણ કડકપણે પાલન કરવું જરૂરી છે. જગન્નાથ વિરુદ્ધ જસવંત સિંહ (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલા આ સિદ્ધાંત પાછળ ફિલસૂફી એ છે કે કુદરતી ન્યાયના યોગ્ય સિદ્ધાંતો અનુસાર, ચૂંટણીમાં વિજેતા થયેલા ઉમેદવારની સફળતામાં હળવાશથી દખલ કરવી જોઈએ નહીં, અને આવી દખલગીરી માગતી કોઈ પણ પીટીશન કાયદાની જરૂરિયાતોને કડકપણે અનુરૂપ હોવી જોઈએ. તેથી કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય છે કે અરજદાર

અધિનિયમની કલમ ૮૪ ના દાચરા બહારની કોઈ રાહતનો દાવો કરી શકે નહીં, અને કોર્ટ પણ સદર અધિનિયમની કલમ ૯૮ ના દાચરા બહારનો કોઈ હુકમ પસાર કરી શકે નહીં.

૨૩. એ નોંધવું પણ ખૂબ મહત્વપૂર્ણ છે કે અરજદાર તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ના પ્રથમ નોટિફિકેશન અનુસાર યોજાયેલી ચૂંટણીના સંદર્ભમાં રાહતનો દાવો કરી શક્યા ન હોત કારણ કે તેઓ સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧ માં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબ આવી ચૂંટણીમાં ઉમેદવાર કે મતદાર ન હતા. કલમ ૮૧ હેઠળ એ ફરજિયાત છે કે કોઈ પણ ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકતી ઇલેક્શન પીટીશન કલમ ૧૦૦ ની ઉપ-કલમ (૧) અથવા કલમ ૧૦૧ માં નિર્દિષ્ટ એક કે વધુ કારણોસર આવી ચૂંટણીના કોઈ પણ ઉમેદવાર દ્વારા અથવા કોઈ પણ મતદાર દ્વારા વિજેતા ઉમેદવારની ચૂંટણીની તારીખથી ૪૫ દિવસની અંદર હાઈકોર્ટમાં રજૂ કરવી જોઈએ. હાલના કિસ્સામાં, અરજદાર તારીખ ૧૮.૦૬.૨૦૧૯ ના પ્રથમ નોટિફિકેશન અનુસાર યોજાયેલી શ્રી સુબ્રમણ્યમની ચૂંટણીમાં ઉમેદવાર કે મતદાર ન હતા. તેથી, પ્રથમ નોટિફિકેશન અનુસાર ચૂંટાયેલા વિજેતા ઉમેદવાર એટલે કે શ્રી સુબ્રમણ્યમની ચૂંટણીને હાલની ઇલેક્શન પીટીશનમાં બંને નોટિફિકેશન્સને પડકારવાના બહાને અરજદાર દ્વારા પડકારી શકાઈ ન હોત. આમ, સદર અધિનિયમની કલમ ૮૧ નું પણ ભારે અનાદર થયેલ હોવાથી,

ઇલેક્શન પીટીશન સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ શરૂઆતમાં જ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૨૪. એ સત્ય છે કે ઇલેક્શન પીટીશન કલમ ૮૧ હેઠળ ઉમેદવાર અથવા મતદાર દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦ ની ઉપ-કલમ (૧) અને કલમ ૧૦૧ માં નિર્દિષ્ટ એક કે વધુ કારણોસર રજૂ કરી શકાય છે. તેથી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી માંગુકિયાએ પીટીશનના મેમો પર આધાર રાખીને રજૂઆત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે પીટીશન કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(૪) માં નિર્દિષ્ટ કારણોસર દાખલ કરવામાં આવી છે, જો કે કોર્ટને સદર રજૂઆતમાં પણ કોઈ વજૂદ જણાતું નથી. પીટીશનમાં એવા કોઈ નિવેદન કરવામાં આવ્યા નથી કે બંધારણની અથવા અધિનિયમની અથવા તે હેઠળ બનાવાયેલા નિયમોની જોગવાઈઓનું અનાદર થયું હતું જેવું કે સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(૪) માં પરિકલ્પિત છે તે સિવાય, પીટીશનમાં કરાયેલા નિવેદનો દર્શાવે છે કે અરજદારે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિ અને પરંપરાને પડકારી છે. ઇલેક્શન પીટીશનના ફકરા નં. ૨૨ માં અરજદારે નિવેદન કર્યું છે અને આરોપ મૂક્યો છે કે આવી પેટા-ચૂંટણીને અલગ ચૂંટણી તરીકે યોજવાની કમિશનની સતત પદ્ધતિ ખોટી છે. આવી પદ્ધતિને માન્ય રાખતા દિલ્લી હાઇકોર્ટના ચુકાદાઓ ટાંક્યા પછી, અરજદારે અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સદર ડ્રજિકોણ અને ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાની સદર પદ્ધતિ સતત ખોટી છે. અરજદારના

જાણાવ્યા મુજબ, સદર ઢ્રષ્ટિકોણ સદર અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની જોગવાઈઓના ખોટા અર્થઘટન પર આધારિત છે. અરજીના મેમોના ફકરા નં. ૨૩ માં અરજદાર દ્વારા રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે "ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા આપવામાં આવેલું અર્થઘટન એ છે કે આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ માટેની ચૂંટણી એ રૂટિન, પરંપરા અને પદ્ધતિની બાબત છે, જે સમાન ચૂંટણી કાર્યક્રમ દ્વારા અને એક જ સમયે જાહેર કરવામાં આવી હોવા છતાં અલગથી યોજવામાં આવે છે. ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાની આ પદ્ધતિ અને પરંપરા ધારાસભા દ્વારા સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ માં વાપરવામાં આવેલી ભાષાનો સ્પષ્ટ ભંગ છે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦ ના ઉપ-અનુચ્છેદ (૪) માં સમાવિષ્ટ બંધારણીય આદેશોની વિરુદ્ધ છે". ફરીથી ફકરા નં. ૨૮ માં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે "અરજદાર રજૂઆત કરશે કે દલીલ ખાતર માની લઈએ કે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયા દ્વારા ઉપરોક્ત પદ્ધતિ અને પરંપરાનું પાલન કરવામાં આવ્યું છે, છતાં તે બંધારણીય આદેશોની જોગવાઈઓ અને અધિનિયમની જોગવાઈઓની બહાર છે, તેથી, તે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાને બંધારણની જોગવાઈઓ અને અધિનિયમની યોજના વિરુદ્ધ કામ કરવાનું લાયસન્સ આપશે નહીં."

૨૫. પીટીશનમાં કરાયેલા ઉપરોક્ત નિવેદનો પરથી સ્પષ્ટપણે ફલિત થાય છે કે અરજદારે બંધારણની અથવા અધિનિયમની કે તે હેઠળ બનાવાયેલા નિયમોની

જોગવાઈઓનું અનાદર થયું હોવાનો સ્પષ્ટ આરોપ મૂક્યો નથી જેથી કેસને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(જ) હેઠળ લાવી શકાય, જો કે, એવો આરોપ મૂક્યો છે કે આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ માટે અલગથી ચૂંટણી યોજવામાં કમિશન દ્વારા અનુસરવામાં આવતી સતત પદ્ધતિ અને પરંપરા ખોટી છે અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ સાથે વંચાણે લેતા બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦ ના ઉપ-અનુચ્છેદ (૪) માં સમાવિષ્ટ વિધાયક આશયથી વિપરીત છે. કોર્ટના અભિપ્રાય મુજબ, પીટીશનમાં કરાયેલા આવા નિવેદનો અને આરોપોને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(જ) માં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબ બંધારણની અથવા અધિનિયમની ચોક્કસ જોગવાઈઓના અનાદર અંગેનું કારણ કહી શકાય નહીં. અરજદાર માટે પીટીશનમાં માત્ર એ નિર્દિષ્ટ કરવું જ જરૂરી ન હતું કે બંધારણની અથવા અધિનિયમની અથવા તે હેઠળ બનાવાયેલા નિયમોની ચોક્કસ જોગવાઈઓનું અનાદર થયું હતું, પરંતુ એવો આરોપ મૂકવો પણ જરૂરી હતો કે આવા અનાદરથી ચૂંટણીનું પરિણામ, જ્યાં સુધી સામાવાળા-ઉમેદવારને સ્પર્શે છે ત્યાં સુધી, ભૌતિક રીતે અસર પામ્યું હતું. કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સની આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ માટે અલગથી ચૂંટણી યોજવામાં કમિશન દ્વારા સતત અનુસરવામાં આવતી પદ્ધતિ અને પરંપરા સામેના પડકારને અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(જ) ના હેતુઓ માટે બંધારણની અથવા અધિનિયમની જોગવાઈઓના અનાદર તરીકે ગણી શકાય નહીં. ચૂંટણીને સવાલોમાં મૂકતી ઈલેક્શન પીટીશન કલમ ૮૧ અનુસાર કલમ ૧૦૦ ની ઉપ-કલમ (૧) માં

નિર્દિષ્ટ એક કે વધુ કારણોસર રજૂ કરવી પડે છે. જો એમ પણ ઠરાવવામાં આવે કે અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧) નો ઉલ્લેખ ન કરવો તે નિર્ણાયક ન હોઈ શકે, છતાં કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(જ) માં નિર્દિષ્ટ કારણો સાથે સંબંધિત ચૂંટણીની માન્યતા સામે સવાલ ઉઠાવતું કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરવું જ પડે. આવા કારણો દર્શાવવામાં નિષ્ફળતા એ કલમ ૮૧ ની જોગવાઈઓના અનાદર સમાન બનશે જેના માટે હાઈકોર્ટે સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ શરૂઆતમાં જ ઇલેક્શન પીટીશન ફગાવી દેવી જરૂરી બનશે.

૨૬. ધરતીપકર મદન લાલ અગ્રવાલ વિરુદ્ધ રાજીવ ગાંધી (સુપ્રા) ના કેસમાં સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવ્યા મુજબ ચૂંટણીની માન્યતા સામે સવાલ ઉઠાવતું કારણદર્શક કારણ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦ માં નિર્દિષ્ટ કારણો સાથે સંબંધિત હોવું જોઈએ. ઇલેક્શન પીટીશનમાં પ્લીડિંગ્સ ચોક્કસ, સ્પષ્ટ અને અસ્પષ્ટતા વિનાના હોવા જોઈએ અને જો પીટીશન સ્પષ્ટપણે કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરતી નથી, અને જો પીટીશનમાં સમાવિષ્ટ આરોપો કલમ ૧૦૦ માં પરિકલ્પિત કર્યા મુજબના પડકારના કારણો રજૂ કરતા નથી, તો ઇલેક્શન પીટીશનને સીપીસીના ઓર્ડર VII રુલ ૧૧ હેઠળ રદ કરવી જ જોઈએ, અને કોર્ટે ટ્રાયલના પછીના તબક્કે પીટીશન પર વિચારણા કરવાનું મુલતવી રાખવાની જરૂર નથી. એક પણ મહત્વપૂર્ણ હકીકત રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતાને અપૂર્ણ કારણદર્શક કારણ તરીકે ગણવી જરૂરી છે, અને કારણદર્શક કારણના અભાવે પીટીશન સંક્ષિપ્તમાં રદ

કરવાને પાત્ર છે. હાલના કિસ્સામાં, બંધારણની અથવા સદર અધિનિયમની કે તે હેઠળ બનાવાયેલા નિયમોની કોઈ ચોક્કસ જોગવાઈઓના અનાદર અંગેના સ્પષ્ટ આરોપના અભાવે, એમ કહી શકાય નહીં કે પીટીશન વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી માંગુકિયા દ્વારા રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરાયા મુજબ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(૪) માં પરિકલ્પિત કારણોસર રજૂ કરવામાં આવી છે.

૨૭. ઇલેક્શન પીટીશનર માટે વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી માંગુકિયા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલ કે ધારાસભાએ સામાન્ય ચૂંટણી અને પેટા-ચૂંટણીઓને એક્સરખી ગણી છે, અને આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ માટે અલગથી ચૂંટણી યોજવાની ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાની પદ્ધતિ અને પરંપરા બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦(૪) માં સમાવિષ્ટ બંધારણીય આદેશને અનુરૂપ નથી અને સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ ની વિરુદ્ધ છે, તેમાં પણ કોઈ દમ નથી. એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે અનુચ્છેદ ૮૦ 'કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સની રચના' અંગેનો છે અને ઉપ-અનુચ્છેદ (૪) જણાવે છે કે કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં દરેક રાજ્યના પ્રતિનિધિઓ સિંગલ ટ્રાન્સફરેબલ વોટ દ્વારા પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વની પદ્ધતિ અનુસાર રાજ્યની વિધાનસભાના ચૂંટાયેલા સભ્યો દ્વારા ચૂંટવામાં આવશે. આ તબક્કે, એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે અનુચ્છેદ ૧૦૧(૧) 'બેઠકો ખાલી થવા' અંગેનો છે, અને તે જણાવે છે કે કોઈ પણ વ્યક્તિ સંસદના બંને ગૃહનો સભ્ય રહેશે નહીં અને બંને ગૃહોના સભ્ય તરીકે પસંદ થયેલી વ્યક્તિ દ્વારા એક કે બીજા

ગૃહમાં તેની બેઠક ખાલી કરવા માટે સંસદ દ્વારા કાયદા દ્વારા જોગવાઈ કરવામાં આવશે. હવે, બંધારણમાં સમાવિષ્ટ સદર જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં, જો સદર અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓ પર વિચાર કરવામાં આવે, તો સદર અધિનિયમની કલમ ૧૨ 'પોતાના હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં નિવૃત્ત થતા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સના સભ્યોની જગ્યાઓ ભરવાના હેતુ માટે રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવનાર નોટિફિકેશન' અંગેની છે, કલમ ૬૯ 'સંસદના અન્ય ગૃહમાં ચૂંટણી થવા પર અગાઉથી જ એક ગૃહના સભ્ય હોય તેવી વ્યક્તિઓ દ્વારા બેઠકો ખાલી કરવા' અંગેની છે, અને કલમ ૧૪૭ 'કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ' અંગેની છે. સદર અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ ની સ્પષ્ટ વાચન પરથી, જે પેટા-ચૂંટણીઓ સંબંધિત ભાગ IX હેઠળ આવે છે, તે સ્પષ્ટપણે ફલિત થાય છે કે સદર જોગવાઈ આકસ્મિક ખાલી જગ્યાને લાગુ પડે છે જે કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં ચૂંટાયેલા સભ્યના હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં પહેલાં ઉદ્ભવે છે, જ્યારે કલમ ૧૨ જે સામાન્ય ચૂંટણીના નોટિફિકેશન સંબંધિત ભાગ III હેઠળ આવે છે, તે હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં નિવૃત્ત થતા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સના સભ્યોની જગ્યાઓ ભરવાના હેતુ માટે લાગુ પડશે. કારણ કે, બંને સદર કલમો એટલે કે કલમ ૧૨ અને ૧૪૭, અલગ-અલગ પરિસ્થિતિઓમાં કામ કરે છે, એક હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં નિવૃત્ત થતા સભ્યોની જગ્યાઓ ભરવાના હેતુ માટે અને બીજી કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં ચૂંટાયેલા સભ્યના હોદ્દાની મુદત પૂરી થતાં પહેલાં જગ્યા ભરવાના હેતુ માટે, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી માંગુકિયા દ્વારા

કરવામાં આવેલી રજૂઆત કે કલમ ૧૪૭ હેઠળ જગ્યાઓ ભરવાના હેતુ માટે બંધારણના અનુચ્છેદ ૮૦(૪) સાથે વંચાણે લેતા અધિનિયમની કલમ ૧૨ માં પરિકલ્પિત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું જરૂરી હતું, તે સ્વીકારી શકાય નહીં. દરેક અલગ બેઠક માટે અલગ ચૂંટણી યોજવાની ઇલેક્શન કમિશનની પદ્ધતિ અને પરંપરા ખોટી અને અયોગ્ય હોવાની શ્રી માંગુકિયાની રજૂઆતને પણ, એક જ પેટા-ચૂંટણી દ્વારા તમામ આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવા માટે અધિનિયમમાં કે બંધારણમાં કોઈ ફરજિયાત જોગવાઈના અભાવે, ટકી રહેવા માટે કોઈ આધાર નથી.

૨૮. આવી જ પરિસ્થિતિમાં, બોમ્બે હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે ઇલેક્શન પીટીશનમાં પસાર કરાયેલા હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી અપીલ નં. ૭૯૬/૧૯૫૭ શીર્ષક શ્રીધર મહાદેવ જોશી વિરુદ્ધ રાજભોજ પાંડુરંગ નાથોજી, જેનો નિર્ણય ૧૭.૧૨.૧૯૫૭ ના રોજ લેવામાં આવ્યો હતો, જેમાં પણ સદર અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(૪) હેઠળ બંધારણની અને સામાવાળા અધિનિયમની જોગવાઈઓનું અનાદર થયું હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો, તેમાં ફરરા નં. ૬ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

" આ પછીની રજૂઆત પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વના પ્રશ્ન વિશે છે. બંધારણ હેઠળની સ્થિતિ એ છે કે અનુચ્છેદ ૮૦ હેઠળ, જે દેખીતી રીતે સામાન્ય ચૂંટણી સાથે વ્યવહાર કરે છે, વિધાનસભાના સભ્યોએ સિંગલ ટ્રાન્સફરેબલ વોટ દ્વારા પ્રમાણસર પ્રતિનિધિત્વની પદ્ધતિ દ્વારા કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં તેમને આપવામાં આવેલો ક્વોટા ચૂંટવાનો રહે છે, અને શ્રી ગોખલે દ્વારા

જે રજૂઆત કરવામાં આવી છે તે એ છે કે ડો. આંબેડકરની ખાલી જગ્યા ભરવા માટે એક જ પેટા-ચૂંટણી યોજીને આ પદ્ધતિનો આશરો લઈ શકાયો ન હોત અને તેથી અન્યથા ઉમેદવાર બન્યા હોત તેવી ઘણી વ્યક્તિઓએ ચૂંટણી લડવી યોગ્ય માની ન હતી. એવું સૂચન કરવામાં આવ્યું છે કે એક જ પેટા-ચૂંટણી સાથે લઘુમતીઓને બહુમતી પક્ષ સામે કોઈ આશા ન હતી અને લઘુમતી પક્ષનો કોઈ સભ્ય બહુમતી પક્ષના સભ્ય સામે ચૂંટણી લડવાનું વિચારશે નહીં. આ દલીલમાં કંઈક દમ છે અને અમે એવું ઠરાવવા તરફ ઢબ્યા હોત કે આનાથી ચૂંટણીના પરિણામને ભૌતિક રીતે અસર થઈ શકી હોત, જો ઇલેક્શન કમિશન માટે એક જ પેટા-ચૂંટણી દ્વારા તમામ ચાર ખાલી જગ્યાઓ ભરવાનું ફરજિયાત હોત. પરંતુ કાયદાકીય સ્થિતિ સ્પષ્ટ છે અને કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સની પેટા-ચૂંટણીઓ અંગેની જોગવાઈઓ રિપ્રેઝન્ટેશન ઓફ ધ પીપલ એક્ટની કલમ ૧૪૭ દ્વારા સંચાલિત થાય છે, અને ઇલેક્શન કમિશન માટે તે કલમમાં દર્શાવેલ રીતે કાઉન્સિલ ઓફ સ્ટેટ્સમાં આકસ્મિક ખાલી જગ્યા ભરવાનું ફરજિયાત છે. તેથી, ડો. આંબેડકરના અવસાનના કારણે આકસ્મિક ખાલી જગ્યા ઉદ્ભવી કે તરત જ, તે આકસ્મિક ખાલી જગ્યા તે કલમમાં દર્શાવેલ રીતે ભરવાની હતી. એ એક યોગાનુયોગ હતો કે ડો. આંબેડકરના અવસાન પછી બીજી ત્રણ આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ પડી હતી અને આ દરેક ખાલી જગ્યા પણ કલમ ૧૪૭ માં દર્શાવેલ રીતે ભરવાની હતી. પરંતુ કાયદામાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જો ચાર આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવાની હોય, તો તે એક જ પેટા-ચૂંટણી દ્વારા ભરવી જોઈએ, અને આવી કોઈ જોગવાઈના અભાવે અમે અરજદારની આ દલીલને સ્વીકારી શકીએ નહીં કે ઇલેક્શન કમિશન માટે આ ચાર ખાલી જગ્યાઓ એક જ પેટા-ચૂંટણી દ્વારા ભરવી ફરજિયાત હતી."

૨૯. ઇલેક્શન પીટીશનના સમગ્ર સુર પરથી એવું ફલિત થાય છે કે તે ઇલેક્શન કમિશન ઓફ ઇન્ડિયાની પદ્ધતિ, પરંપરાઓ અને વાદગ્રસ્ત બે અલગ નોટિફિકેશન્સ બહાર પાડવાની અને બે આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવા માટે બે અલગ ચૂંટણીઓ યોજવાની સત્તાઓને પડકારતા દાખલ કરવામાં આવી છે. અગાઉ ઠરાવ્યા મુજબ, શ્રી માંગુકિયા બંધારણની કે અધિનિયમની એવી કોઈ

જોગવાઈ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા જે ઇલેક્શન કમિશનને તમામ આકસ્મિક ખાલી જગ્યાઓ ભરવા માટે એક જ પેટા-ચૂંટણી યોજવાની જરૂરિયાત પૂરી પાડતી હોય. પરિસ્થિતિ સંજોગોમાં, એમ કહી શકાય નહીં કે બંધારણની કે અધિનિયમની જોગવાઈઓનું અનાદર થયું હતું, જે ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરવા માટે અધિનિયમની કલમ ૧૦૦(૧)(ડી)(જ) માં પરિકલ્પિત કારણ સાથે સંબંધિત કારણદર્શક કારણ આપતી હોય. કારણદર્શક કારણ બનાવતા બંધારણની જોગવાઈઓનું કે સદર અધિનિયમની જોગવાઈઓનું અનાદર સ્પષ્ટપણે રજૂ કરવું જ જોઈએ, અને બંધારણની કે અધિનિયમની ચોક્કસ જોગવાઈનું અરજદારનું એક વિશિષ્ટ રીતે અર્થઘટન એ ચૂંટણીને પડકારવાના હેતુ માટે આવી જોગવાઈનું અનાદર કહી શકાય નહીં. તેથી કોર્ટને એવું ઠરાવવામાં કોઈ સંકોચ નથી કે અરજદાર કલમ ૧૦૦(૧) માં પરિકલ્પિત કોઈપણ કારણો સાથે સંબંધિત કારણદર્શક કારણ પ્રગટ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હોવાથી, કલમ ૮૧(૧) નું અનાદર થાય છે, જેનાથી ઇલેક્શન પીટીશન સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ ફગાવી દેવાને પાત્ર બને છે. અગાઉ ઠરાવ્યા મુજબ, કલમ ૮૨ નું પણ અનાદર થયું હોવાથી, પીટીશન સદર આધાર પર પણ સદર અધિનિયમની કલમ ૮૬ હેઠળ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૩૦. ઉપર દર્શાવેલા કારણોસર, અરજદાર-મૂળ સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ ઇલેક્શન એપિલેકેશન નં. ૧૬/૨૦૧૯ મંજૂર કરવાને પાત્ર છે

અને તદ્અનુસાર મંજૂર કરવામાં આવે છે, અને ઇલેક્શન પીટીશનર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૭/૨૦૧૮ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તદ્અનુસાર ફગાવી દેવામાં આવે છે.

(બેલા એમ. ત્રિવેદી, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.